

การจราจรในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านแม่กำปอง
ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่¹

The Traffic in Ban Mae Kampong Community-Based
Tourism, Huay Kaew Sub-district, Mae On District,
Chiang Mai Province

วรพงศ์ ตระการศิรินนท์²

Worrapong Trakarnsirinont³

Received: March 5, 2018

Revised: December 6, 2018

Accepted: February 8, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพปัญหาการจราจรที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านแม่กำปองและ (2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อปัญหาการจราจรในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านแม่กำปอง โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งข้อมูลเชิงเอกสารและข้อมูลภาคสนาม มีเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ (1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (2) การสนทนากลุ่มและ (3) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอในรูปแบบพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า แหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านแม่กำปองเป็นหมู่บ้านที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยธรรมชาติและป่าไม้ มีสภาพภูมิประเทศเป็นที่ดอนและตั้งอยู่ในหุบเขาที่มีสภาพอากาศเย็นตลอดทั้งปี ชาวบ้านในชุมชนมีลักษณะของวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ไม่ว่าจะเป็นอาคารบ้านเรือน การแต่งกาย ประเพณีและวิถีวัฒนธรรมของชุมชนป่าเหมี้ยง จึงทำให้ชุมชน

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง การสำรวจสภาพปัญหาการจราจรในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนแม่กำปอง อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ และได้รับทุนสนับสนุนจากคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

² คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ 50200
อีเมล: worrapongt@hotmail.com

³ Faculty of Political Science and Public Administration, Chiang Mai University, Chiang Mai 50200. E-mail: worrapongt@hotmail.com

บ้านแม่กำปองกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิตวัฒนธรรมที่มีชื่อเสียงและได้รับความนิยมที่ถูกเผยแพร่ผ่านสื่อต่างๆ ส่งผลให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดด พบว่า ในปี พ.ศ. 2549-2554 ชุมชนบ้านแม่กำปองมีนักท่องเที่ยวประมาณ 2,780 คน ต่อมาในปี พ.ศ. 2555-2559 มีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็น 7,585 คน และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นิยมเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนบุคคล ซึ่งเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาการจราจรและอุบัติเหตุ โดยพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อสภาพปัญหาการจราจรสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ด้าน คือ (1) ปัจจัยด้านกายภาพของชุมชน (2) ปัจจัยด้านพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว และ (3) ปัจจัยด้านนโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

คำสำคัญ ปัญหาการจราจร, แหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านแม่กำปอง

Abstract

The research was a qualitative research. The purposes of this research were (1) to study the traffic problems in Ban Mae Kampong Community and (2) to study factors affecting traffic conditions in Ban Mae Kampong Community. This study was conducted in both document and field studies. The tools used in the study were: (1) In-depth interviews (2) group discussions and (3) non-participant observation. The data were presented in descriptive analysis. The study revealed that Ban Mae Kampong Community was a village with natural and abundant forest. The community was located in the highlands which had a cool climate all year. People in this community had a unique way of life and culture including houses, dress, traditions and Pa Miang culture, hence the community became famous ecotourism destination. Ban Mae Kampong Community was promoted through various media and the number of tourists increased rapidly from 2,780 persons in 2006-2011 to 7,585 persons in 2012-2016. While most of the tourists were travelling by car, this caused traffic and accident problems. The factors affecting the traffic problems can be divided into 3 aspects: (1) physical factors of the community (2) factors of tourist behavior and (3) policy factors of the concerned agencies.

Keywords Traffic Problems, Ban Mae Kampong Community-Based Tourism

1. ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวเป็นภาคส่วนที่มีความเข้มแข็งและสามารถสร้างรายได้มหาศาลให้กับประเทศไทยจนกลายเป็นหนึ่งในฟันเฟืองที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ อันจะส่งผลให้ความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศดีขึ้น (เมธี ปิยะคุณ, 2557) อย่างไรก็ตาม แม้การเจริญเติบโตของการท่องเที่ยวจะก่อให้เกิดผลดีทางเศรษฐกิจ แต่ในอีกด้านก็ส่งผลกระทบต่อในเชิงลบด้วย เช่น การทำลายทัศนียภาพ การสร้างขยะมูลฝอยในพื้นที่ ค่าครองชีพที่เพิ่มสูงขึ้น รวมถึงวิถีชีวิตของชุมชนที่เปลี่ยนไปเป็นสังคมเมืองและสูญเสียความเป็นตัวตนหรืออัตลักษณ์ของท้องถิ่น (ฉันทัช วรณถนอม, 2552)

เชียงใหม่เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวภาคเหนือ เป็นที่รู้จักและได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศ เนื่องจากความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวทั้งทางด้านธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ รวมถึงความพร้อมในเรื่องสถานที่พักและบริการที่หลากหลาย มีค่าครองชีพที่ไม่สูงนัก โดยในช่วงหลายปีที่ผ่านมาพบว่าจังหวัดเชียงใหม่มีการพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก (เศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา, 2559)

หนึ่งในแหล่งท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นของเชียงใหม่และเป็นที่รู้จักกว้างขวาง ได้แก่ ชุมชนบ้านแม่กำปอง ซึ่งตั้งอยู่ในเขตตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ห่างจากตัวเมืองเชียงใหม่ประมาณ 50 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมด 6.22 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 3,887.50 ไร่ และอยู่สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 1,300 เมตร สภาพภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นที่ดอน ส่งผลให้มีอากาศเย็นตลอดทั้งปี (ธีรชัย ธาราสุข, 2557) มีความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้และระบบนิเวศ มีความหลากหลายทางชีวภาพของพืชพรรณตามธรรมชาติ มีแหล่งน้ำที่สมบูรณ์ ซึ่งเอกลักษณ์ของหมู่บ้านแม่กำปองคือ มีลำห้วยไหลผ่านหมู่บ้านหลายสาย และพบดอกไม้ชนิดหนึ่งขึ้นอยู่ใกล้ลำห้วยมีสีเหลืองและแดงผสมกัน ชาวบ้านเรียกว่า “ดอกกำปอง” (ศวิตา สุขสวัสดิ์, 2558) และชุมชนบ้านแม่กำปองยังมีความโดดเด่นในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวิถีชุมชนอีกด้วย โดยลักษณะของบ้านเรือนเป็นแบบบ้านไม้สมัยก่อนที่ยังไม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมนัก และหมู่บ้านก็ยังมีทัศนียภาพทางธรรมชาติที่สวยงาม การปลูกสร้างบ้านเรือนลดหลั่นกันไปตามไหล่เขา แวดล้อมไปด้วยต้นไม้และดอกไม้หลากหลายชนิด มีน้ำตกและลำธารธรรมชาติไหลผ่าน บวกกับบรรยากาศที่เย็นสบาย ถือเป็นมนต์เสน่ห์ที่ดึงดูดใจให้แก่ผู้ที่มาเยือนเป็นอย่างมาก ทำให้หมู่บ้านแม่กำปองเริ่มเป็นหมู่บ้านที่มีนักท่องเที่ยวพากันเข้ามาพักผ่อนชมธรรมชาติของหมู่บ้านมากขึ้นเรื่อยๆ

จนกระทั่งผู้นำชุมชนและชาวบ้านแม่กำปองได้เปิดหมู่บ้านให้เป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงนิเวศขึ้นมา (พรหมมินทร์ พวงมาลา และคณะ, 2548)

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้เปลี่ยนวิถีชีวิตดั้งเดิมของบ้านแม่กำปองให้กลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สร้างชื่อเสียงและรายได้ให้แก่คนในชุมชน ประกอบกับการเผยแพร่ข้อมูลบ้านแม่กำปองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ทำให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศแวะเวียนมาเที่ยวเป็นจำนวนมากและเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดด การเข้ามาของนักท่องเที่ยวจำนวนมากก่อให้เกิดผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบต่อชุมชน ซึ่งบางครั้งนักท่องเที่ยวที่เข้ามาก็มีจำนวนมากเกินกว่าที่ชุมชนบ้านแม่กำปองจะตั้งรับไหว เช่น ในวันหยุดต่อเนื่องหรือช่วงเทศกาลสำคัญต่างๆ เส้นทางขึ้นชุมชนบ้านแม่กำปองตลอดระยะทาง 10 กิโลเมตร จะเต็มไปด้วยรถยนต์ของนักท่องเที่ยว ในขณะที่สถานที่จอดรถที่จัดเตรียมไว้รองรับไม่เพียงพอ สร้างวิกฤติให้แก่ชุมชนและนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก ซึ่งเป็นปัญหาใหม่ที่ชุมชนต้องเผชิญและท้าทายให้แก่ไขต่อไป (ธนชัย แสงจันทร์, 2558)

จากปัญหาการจราจรของบ้านแม่กำปองดังกล่าวนำไปสู่การศึกษาเรื่อง “การจราจรในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านแม่กำปอง ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่” เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจราจรที่เกิดขึ้นปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาการจราจรในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านแม่กำปองอันจะนำไปสู่แนวทางในการแก้ไขปัญหาและยกระดับการท่องเที่ยวชุมชนบ้านแม่กำปองสู่ความยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

(1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจราจรที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านแม่กำปอง ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

(2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาการจราจรในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านแม่กำปอง ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

3. ขอบเขตการวิจัย

3.1 ขอบเขตพื้นที่

การศึกษาครั้งนี้มีขอบเขตพื้นที่คือ บ้านแม่กำปอง ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

3.2 ขอบเขตเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับบริบทข้อมูลทั่วไปของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านแม่กำปอง สภาพปัญหาการจราจรที่เกิดขึ้นในชุมชนบ้านแม่กำปอง รวมถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาการจราจรในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านแม่กำปอง ตำบลแม่ออน อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

3.3 ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) ได้แก่

- (1) ผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 10 คน
- (2) ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านแม่กำปอง จำนวน 10 คน
- (3) นักท่องเที่ยว จำนวน 5 คน

3.4 ระยะเวลาในการศึกษา

ระยะเวลาในการศึกษาระหว่างปี พ.ศ. 2560-2561

4. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มีกรอบแนวคิดการศึกษาดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ ต้องการสำรวจและพรรณนาสภาพปัญหาการจราจรในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านแม่กำปองโดยการวิเคราะห์พบว่า ปัจจัยที่เป็นสาเหตุของปัญหาการจราจรในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านแม่กำปอง ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว 2) ปัจจัยด้านพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว 3) ปัจจัยด้านนโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งเชิงเอกสาร การทบทวนวรรณกรรม และการเก็บข้อมูลภาคสนาม การลงพื้นที่

5. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) และการศึกษาภาคสนาม (Field Study) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจราจรที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวชุมชน

บ้านแม่กำปอง ตลอดจนศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อปัญหาการจราจรในแหล่งท่องเที่ยวชุมชน บ้านแม่กำปอง ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ และทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงภายในของงานวิจัยโดยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation Principle) โดยใช้เครื่องมือในการศึกษาคือ (1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อสอบถามข้อมูลเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่ คือ ผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้าน (2) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อเก็บข้อมูล ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านแม่กำปอง และกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนบ้านแม่กำปอง (3) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) โดยที่ผู้วิจัยจะเข้าไปยังพื้นที่เพื่อสังเกตสภาพทั่วไป และสถานการณ์ปัญหาการจราจรที่เกิดขึ้นในชุมชน และนำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบการพรรณนา

6. ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้จำแนกข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและเสนอผลการวิจัยตามประเด็นเพื่อให้เห็นความเชื่อมโยงของประเด็นในการศึกษา คือ (1) บริบทสภาพทั่วไปของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านแม่กำปอง (2) สภาพปัญหาการจราจรที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านแม่กำปอง และ (3) ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อปัญหาการจราจรในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านแม่กำปอง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

6.1 บริบทสภาพทั่วไปของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านแม่กำปอง ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

6.1.1 ด้านสภาพพื้นที่ของชุมชน

บ้านแม่กำปอง เป็นการตั้งชื่อตามดอกไม้พื้นถิ่นของหมู่บ้าน คือ “ดอกกำปอง” และเนื่องจากในหมู่บ้านมีลักษณะเป็นเนินตามไหล่เขาและมีลำห้วยหรือธารน้ำธรรมชาติไหลผ่าน ซึ่งชาวบ้านนิยมเรียกลำห้วยหรือลำคลองว่า “น้ำแม่” จึงเรียกหมู่บ้านแห่งนี้ว่า “แม่กำปอง” อันหมายถึง หมู่บ้านที่มีดอกกำปองและมีลำห้วยไหลผ่านในอดีตชาวบ้านในชุมชนประกอบอาชีพทางการเกษตรเป็นหลัก แต่ปัจจุบันได้หันมาประกอบอาชีพบริการที่พักแบบโฮมสเตย์มากขึ้น ซึ่งอาชีพดั้งเดิมของชาวบ้านตั้งแต่เริ่มตั้งเป็นชุมชน คือ การทำสวนเหมี้ยง นอกจากนี้ หมู่บ้านยังตั้งอยู่ในพื้นที่สูงและอยู่ในเขตป่าไม้ชั้น A (ตามการแบ่งพื้นที่ของกรมป่าไม้) ลักษณะป่าไม้จึงเป็นป่าเบญจพรรณและป่าดิบชื้น ส่งผลทำให้ในชุมชนมีอากาศเย็นสบายตลอดทั้งปี (พรหมมินทร์ พวงมาลา และคณะ, 2548)

ด้วยสภาพพื้นที่ของชุมชนที่เป็นพื้นที่สูงและมีอากาศเย็นสบายดังกล่าว จึงทำให้วิถีชีวิตของชุมชนผูกพันอยู่กับระบบนิเวศของการทำสวนเหมี้ยงซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการระบบวนเกษตรที่อยู่คู่กับป่าไม้ในระบบนิเวศแบบหุบเขาและทุ่งราบมาอย่างยาวนาน เป็นเสมือนเสาหลักที่สร้างความมั่นคงให้กับระบบการผลิตบนพื้นที่สูง ชาวบ้านในชุมชนมีการดำรงชีวิตที่พึ่งพิงทรัพยากรที่เป็นผลผลิตที่สืบเนื่องมาจากระบบป่าไม้เกือบทั้งหมด และระบบนิเวศของป่าเหมี้ยงยังเป็นพื้นที่ที่สามารถรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นเกษตรกรรมเชิงซ้อนที่มีพืชพรรณหลายระดับผสมผสานกัน มีต้นเหมี้ยงขึ้นอยู่ท่ามกลางไม้เรือนยอด (Canopy) อีกทั้งระบบป่าเหมี้ยงยังมีบทบาทในการรักษาความมั่นคงของต้นน้ำอีกด้วย จึงทำให้ชาวบ้านในชุมชนบ้านแม่กำปองต่างที่จะร่วมมือกันในการดูแลและปกป้องผืนป่าดังกล่าวไว้ให้นานที่สุด เนื่องจากในระยะหลังระบบนิเวศแบบป่าเหมี้ยงได้ถูกทำลายมากขึ้นจากการขยายความสัมพันธ์กับสังคมภายนอก โดยเฉพาะสังคมสมัยใหม่ที่เข้ามากดดันพื้นที่ชุมชน ถ้าหากสูญเสียส่วนใดส่วนหนึ่งของพื้นที่ก็อาจนำไปสู่การล่มสลายของทั้งระบบได้ (อานันท์ กาญจนพันธุ์, ธเนศวร์ เจริญเมือง, วรพงศ์ ตรีการศิรินนท์, ชชาติชาย โชนงนุช, และวสิรัตน์ แสงไชย, 2560) สภาพแวดล้อมดังกล่าวจึงทำให้หมู่บ้านแม่กำปองมีศักยภาพของชุมชนในด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบยั่งยืนและกลายเป็นสิ่งดึงดูดใจให้กับนักท่องเที่ยว

6.1.2 ด้านสังคมและวัฒนธรรม

จากการศึกษาพบว่าชาวบ้านในชุมชนยังคงมีวิถีวัฒนธรรมการแต่งกายด้วยชุดพื้นเมืองและผ้าซิ่น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตที่ยังคงเอกลักษณ์ของคนพื้นเมืองในอดีต มีลักษณะการตั้งบ้านเรือนเป็นรูปแบบการตั้งบ้านเรือนดั้งเดิม โดยใช้ไม้จากในป่าประกอบเป็นตัวบ้านและหลังคา นิยมปลูกบ้านเป็นเรือนไม้ชั้นเดียวใต้ถุนสูงเพื่อใช้สำหรับเก็บของ โดยบริเวณใต้ถุนบ้านนั้นจะเป็นพื้นที่ที่ใช้สำหรับเก็บอุปกรณ์การเกษตรหรือผลผลิตทางการเกษตร เช่น จอบ เสียม ไหน้เหมี้ยง ตะกร้าเก็บเหมี้ยง เป็นต้น ซึ่งเป็นไปตามรูปแบบการดำรงชีวิตของคนภายในชุมชนแต่ปัจจุบันเริ่มทำเป็นบ้านสองชั้น หลังคามุงด้วยกระเบื้องและมีการใช้อิฐก่อแทนฝาผนัง โดยมีกลุ่มบุคคลนายทุนภายนอกเริ่มเข้ามาติดต่อซื้อที่ดินของชาวบ้านสำหรับใช้สร้างบ้านพักตากอากาศและประกอบธุรกิจต่างๆ ซึ่งอาจสร้างปัญหาเรื่องการบุกรุกพื้นที่ป่าและกิจกรรมการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน ชาวบ้านในชุมชนจึงได้ร่วมกันกำหนดและรับรองกฎระเบียบของหมู่บ้านในการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น เช่น ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการบริหารจัดการที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง และด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เป็นต้น (คณะกรรมการหมู่บ้านแม่กำปอง, 2560)

บ้านแม่กำปองมีจำนวนมาก ซึ่งมีปริมาณตรงกันข้ามกับพื้นที่จอดรถยนต์ที่มีอยู่ในชุมชนอยู่เพียง 2 แห่งเท่านั้น คือ (1) ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านแม่กำปองซึ่งสามารถรองรับรถยนต์ได้ประมาณ 40 คัน และ (2) วัดแม่กำปองซึ่งสามารถรองรับรถยนต์ได้ประมาณ 30 คัน ซึ่งเห็นได้ชัดเจนว่าไม่เพียงพอกับปริมาณยานพาหนะที่เดินทางเข้าไปส่งผลกระทบต่อศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชนที่ไม่สามารถให้บริการและรองรับยานพาหนะของนักท่องเที่ยวได้ ซึ่งปัญหาที่ตามมา ได้แก่ ปัญหารถติด และอุบัติเหตุการเฉี่ยวชน จากข้อมูลสถิติอุบัติเหตุปี 2558-2560 ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน ซึ่งเป็นที่ตั้งของหมู่บ้านแม่กำปอง มีอุบัติเหตุเกิดขึ้น 95 ครั้ง เสียชีวิต 1 คน บาดเจ็บ 112 คน (ศูนย์ข้อมูลอุบัติเหตุ, 2561) เป็นต้น

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มพบว่าสาเหตุที่ส่งผลต่อการเกิดปัญหาการจราจรในชุมชนบ้านแม่กำปอง คือ (1) นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางโดยรถยนต์ส่วนบุคคล (2) ข้อจำกัดด้านกายภาพของชุมชน และ (3) ชุมชนยังขาดการบริหารจัดการที่ดีและกระบวนการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากสถานการณ์นักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้ชุมชนไม่สามารถบริหารจัดการได้ดังเดิมและไม่สามารถตั้งรับกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ โดยพบว่าตั้งแต่ช่วงปลายปีพ.ศ. 2558 เป็นต้นมา ชุมชนเริ่มประสบปัญหาการจราจร โดยเฉพาะในปีพ.ศ. 2559 ที่สถานการณ์ปัญหาการจราจรในชุมชนเริ่มหนักขึ้น จนกลายเป็นเรื่องที่ต้องได้รับการแก้ไขโดยด่วน ซึ่งนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาโดยใช้รถยนต์ส่วนตัวจะมีทั้งลักษณะการมาเที่ยวแบบไปกลับและพักค้างคืนในชุมชน โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเดินทางมาเป็นกลุ่มเล็กๆ เป็นครอบครัวหรือกลุ่มเพื่อน ประมาณ 2-5 คน ต่อรถยนต์หนึ่งคัน ทำให้ในช่วงวันหยุดต่อเนื่องหรือช่วงเทศกาล เส้นทางขึ้นไปยังชุมชนบ้านแม่กำปองจะมีสภาพรถติดยาวหลายกิโลเมตร ทั้งนี้เคยเกิดเหตุการณ์ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เข้ามาควบคุมดูแลสถานการณ์ปัญหาจราจรที่เกิดขึ้น ด้วยการประกาศห้ามไม่ให้รถขึ้นไปในชุมชนบ้านแม่กำปองเพื่อแก้ไขปัญหารถติดที่เกิดขึ้นในชุมชนก่อนทำให้ชาวบ้านและนักท่องเที่ยวจำนวนหนึ่งถูกห้ามไม่ให้ขับรถขึ้นไปในชุมชน ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวเป็นการดำเนินการโดยผลการไม่ได้มีการพูดคุยหรือรับฟังความคิดเห็นจากชุมชนและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียมาก่อน สร้างความไม่พอใจและเกิดการร้องเรียนตามมา

ทั้งนี้ ผู้ศึกษาจึงได้ทำการลงพื้นที่ชุมชนบ้านแม่กำปองเพื่อทำการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม พบว่า สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ของชุมชนบ้านแม่กำปองค่อนข้างมีข้อจำกัด โดยร้อยละ 98 ของพื้นที่มีลักษณะเป็นเนินหรือเขาส่งผลให้ชุมชนมีปริมาณเนื้อที่ที่เป็นที่ราบจำนวนน้อย ไม่เพียงพอสำหรับใช้เป็นพื้นที่ในการจอดรถสำหรับนักท่องเที่ยว ประกอบกับสภาพของถนนที่ขึ้นไปยังชุมชนบ้านแม่กำปองค่อนข้างแคบและชัน เป็นทางโค้งคดเคี้ยวไปมาและมีความกว้างแค่ประมาณ 3.6 เมตร ไม่มีไหล่ทาง อีกทั้งตลอดระยะทาง

ทั้งสองข้างทางก็มีลักษณะเป็นภูเขาและเหวสลับกัน ไม่สามารถกลับรถได้ ทำให้เมื่อมีรถยนต์วิ่งสวนทางมาจะต้องใช้เวลาในการขับสวนกัน เพราะต้องอาศัยความปลอดภัยและความระมัดระวังเป็นอย่างมาก ปัญหาดังกล่าวส่งผลทำให้เกิดการจราจรที่ติดขัดและยิ่งมียานพาหนะที่เดินทางเข้าไปในชุมชนเป็นจำนวนมาก ก็ยิ่งทำให้เกิดการจราจรที่ติดขัดเป็นเวลานาน สร้างความแออัดภายในชุมชน ทั้งจำนวนคนและจำนวนยานพาหนะ

นอกจากนี้ จากการศึกษายังพบอีกว่า เส้นทางก่อนถึงชุมชนบ้านแม่กำปองนั้น จะต้องผ่านชุมชนบ้านธารทอง หมู่ 8 ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งตั้งอยู่ห่างจากชุมชนบ้านแม่กำปองประมาณ 5 กิโลเมตร โดยในชุมชนนี้มีการให้บริการที่จอดรถยนต์สำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการเดินทางไปยังชุมชนบ้านแม่กำปองอยู่ 5 แห่ง เนื่องจากลักษณะทางกายภาพของชุมชนดังกล่าวเป็นที่ราบเชิงเขาเหมาะสมกับการใช้เป็นที่สำหรับจอดรถยนต์นักท่องเที่ยวที่ต้องการเดินทางไปยังชุมชนนี้ได้ โดยพื้นที่จอดรถจำนวน 4 แห่งเป็นของเอกชนซึ่งเป็นชาวบ้านในชุมชนและอีกหนึ่งแห่งเป็นการรวมกลุ่มของคนในชุมชนโดยใช้พื้นที่ของหน่วยจัดการต้นน้ำแม่ลาย-แม่อน สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 16 เป็นพื้นที่ให้บริการจอดรถซึ่งสามารถรองรับรถยนต์จากนักท่องเที่ยวได้ประมาณ 100 คัน นอกจากนี้ ชาวบ้านในชุมชนบ้านธารทองยังมีการรวมกลุ่มกันเพื่อให้บริการรถโดยสารสำหรับรับส่งนักท่องเที่ยวไปยังชุมชนบ้านแม่กำปองและสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียงอีกด้วย ซึ่งปัจจุบันมีรถโดยสารให้บริการอยู่จำนวนทั้งหมด 10 คัน มีลักษณะคล้ายกับรถสองแถวนั่งได้อีกประมาณ 10 คัน ในแต่ละวันจะมีชาวบ้านขับรถหมุนเวียนให้บริการประมาณ 4-5 คัน โดยให้บริการตั้งแต่เวลา 08.00-17.00 น. และหยุดให้บริการทุกวันจันทร์ ซึ่งจากการสำรวจพบว่าผู้ที่ใช้บริการส่วนใหญ่จะเป็นนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เดินทางมากับรถตู้ของบริษัทท่องเที่ยว โดยรถตู้โดยสารจะมาจอดยังบริเวณที่ให้บริการรถโดยสาร เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ใช้รถโดยสารของชุมชนเดินทางไปยังชุมชนบ้านแม่กำปองหรือสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียง

อย่างไรก็ตาม การให้บริการดังกล่าวยังไม่ได้รับความนิยมเท่าที่ควร เนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางไปยังชุมชนบ้านแม่กำปองนิยมเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนบุคคลเพราะคำนึงถึงความสะดวกสบาย ประกอบกับการขาดการประชาสัมพันธ์ดีในการรณรงค์ให้ใช้บริการรถโดยสารของชุมชน และสาเหตุอีกประการหนึ่งที่สำคัญ คือยังขาดการจัดการร่วมกันระหว่างชุมชนใกล้เคียง เนื่องด้วยไม่มีการพูดคุยระหว่างผู้นำชุมชนและชาวบ้านในชุมชน จึงทำให้แต่ละชุมชนต่างหาวิธีในการบริหารจัดการกันเองเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ตนเองมากกว่า จนทำให้เกิดการกระจายรายได้ที่ไม่เป็นธรรม อีกทั้งยังขาดการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ในการดำเนินการร่วมกัน

จึงทำให้การบริหารจัดการไม่ประสบผลสำเร็จ และเป็นเพียงการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเท่านั้น

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกนักท่องเที่ยวจำนวน 5 คนที่มาเที่ยวในหมู่บ้านแม่กำปอง ในวันที่ 23 ตุลาคม 2561 สามารถแบ่งนักท่องเที่ยวได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เป็นคนในจังหวัดเชียงใหม่และกลุ่มนักท่องเที่ยวที่อยู่ต่างจังหวัด โดยนักท่องเที่ยวทั้ง 2 กลุ่มจะมีวิธีเดินทางมายังหมู่บ้านแม่กำปองที่แตกต่างกัน กล่าวคือ นักท่องเที่ยวที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่จะเดินทางมาโดยรถยนต์ส่วนตัว ในขณะที่นักท่องเที่ยวต่างจังหวัดจะใช้รถตู้ซึ่งเช่ามาจากในตัวเมืองจังหวัดเชียงใหม่ สะท้อนให้เห็นถึงวิธีการมายังแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นคนในจังหวัดเชียงใหม่หรือคนต่างจังหวัดล้วนแล้วแต่นิยมใช้รถยนต์ส่วนตัวที่ไม่ใช่รถโดยสารสาธารณะทั้งนั้น ทั้งนี้นักท่องเที่ยวทั้ง 2 กลุ่มได้ให้ความเห็นว่ารถยนต์ส่วนตัวหรือรถตู้มีความสะดวกและรวดเร็วกว่าการใช้รถโดยสารสาธารณะ ทำให้เกิดความคล่องตัวและมีความเป็นส่วนตัวมากกว่า

สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาจราจรนั้น นักท่องเที่ยวทั้ง 2 กลุ่มต่างมีความเห็นว่าหมู่บ้านแม่กำปองมีรถยนต์ของนักท่องเที่ยวเข้ามาเป็นจำนวนมาก แต่มีสถานที่สำหรับจอดรถยนต์น้อย ส่งผลให้มีรถยนต์จำนวนหนึ่งต้องจอดริมถนน ซึ่งคับแคบและเสี่ยงที่จะเกิดอุบัติเหตุได้ง่าย นอกจากนี้ เส้นทางการเดินทางเพื่อเข้าสู่ตัวหมู่บ้านมีความลาดชันและแคบ จึงจำเป็นต้องใช้ความระมัดระวังในการขับขี่เป็นอย่างมาก ซึ่งหากไม่ใช่ผู้ขับขี่ที่มีความชำนาญแล้วก็อาจจะอุบัติเหตุได้ง่าย

ทั้งนี้ นักท่องเที่ยวทั้ง 2 กลุ่มมีข้อเสนอแนะว่า ควรจะมีการจัดระเบียบเกี่ยวกับการจอดรถยนต์โดยการเพิ่มจุดจอดรถยนต์ รวมทั้งการอำนวยความสะดวกให้กับผู้ที่จอดรถยนต์ในจุดจอดที่ค่อนข้างไกลจากตัวหมู่บ้าน โดยอาจมีรถยนต์ขนาดเล็กเวียนรับ-ส่งนักท่องเที่ยวจากสถานที่จอดรถยนต์มายังบริเวณหมู่บ้าน ซึ่งจะทำให้ความแออัดของจำนวนรถยนต์ภายในหมู่บ้านลดลงและสร้างความปลอดภัยในการสัญจรได้มากขึ้นด้วย

6.3 การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาปัญหาการจราจรในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านแม่กำปอง อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

จากการศึกษาสภาพปัญหาการจราจรที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านแม่กำปอง ผู้ศึกษาได้นำผลการศึกษามาทำการวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาปัญหาการจราจรในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านแม่กำปอง ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เกิดจากปัจจัยดังต่อไปนี้ (1) ปัจจัยด้านกายภาพของชุมชน (2) ปัจจัย

ด้านพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว และ (3) ปัจจัยด้านนโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

(1) ปัจจัยด้านกายภาพของชุมชน นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลทำให้เกิดปัญหา การจราจรและอุบัติเหตุ เนื่องจากสภาพถนนที่ใช้เดินทางขึ้นไปยังชุมชนบ้านแม่กำปอง มีลักษณะ “แคบ-โค้ง-ชัน” ซึ่งเป็นเส้นทางที่เป็นอันตรายในการขับชี่ยานพาหนะ โดยนักท่องเที่ยวที่ใช้รถยนต์ส่วนบุคคลจำเป็นต้องชะลอรถในบางช่วง ประกอบกับลักษณะ ด้านกายภาพของชุมชนที่เป็นเนินเขา จึงทำให้พื้นที่สำหรับจอดรถยนต์มีจำนวนจำกัด รวมไปถึงถนนที่ค่อนข้างแคบและไม่มีไหล่ทางทำให้รถสวนทางกันลำบากหรือไม่สามารถ จอดรถได้ เมื่อยานพาหนะของนักท่องเที่ยวที่เดินทางขึ้นมาในชุมชนมีจำนวนมาก จึงต้อง เสียเวลากับการขับรวดหาที่จอดรถในบริเวณที่ต้องการ เมื่อไม่สามารถหาที่จอดรถได้ นักท่องเที่ยวก็จะต้องขับรวดและรอจนกว่าจะมีรถออก ทำให้มีรถจำนวนมากไม่สามารถ เคลื่อนไปไหนได้ เกิดการติดขัดขอการจราจรทำให้การเดินทางเกิดความเชื่องช้าและแออัด ไปด้วยยานพาหนะและผู้คน

(2) ปัจจัยด้านพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว หรือ “พฤติกรรมของมนุษย์” ซึ่งเป็น สิ่งที่เกิดขึ้นจากผู้ขับชี่ไม่ว่าจะเป็นความไร้ระเบียบวินัยในการขับชี่ การไม่ทำการศึกษา เส้นทางก่อนการเดินทาง ผู้ขับชี่ไม่มีความชำนาญในการใช้เส้นทาง การขับชี่ยานพาหนะ ด้วยความประมาท ไม่ปฏิบัติตามกฎจราจร รวมถึงความเห็นแก่ตัวเพื่อความสะดวกสบาย ของตนเองโดยจอดรถในที่ห้ามจอด จอดซ้อนคัน หรือจอดกีดขวางการจราจรโดย ไม่คำนึงถึงรถที่ขับตามมา และที่สำคัญคือนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่ให้ความร่วมมือในการ ปฏิบัติตามกฎระเบียบของเจ้าหน้าที่ รวมไปถึงปัญหาอุบัติเหตุ เช่น รถเสียกลางถนนซึ่งเกิด จากสภาพของรถยนต์ที่ไม่ได้ทำการเช็คสภาพรถก่อนเดินทาง เป็นต้น จากพฤติกรรม ที่กล่าวไปนั้นทำให้เกิดปัญหาการจราจรติดขัด และในการทำการช่วยเหลือโดยเจ้าหน้าที่ ในแต่ละครั้งมักจะส่งผลทำให้รถชะลอตัวและการจราจรที่ติดขัดยิ่งวิกฤตหนักเข้าไปอีก ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่น่ามาสู่ปัญหาการจราจรอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

(3) ปัจจัยด้านนโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในช่วงเวลาที่ผ่านมาลักษณะ การจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านแม่กำปองต้องบริหารจัดการโดยชุมชนเองขาด ความร่วมมือและการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นทางการ เมื่อหน่วยงานภาครัฐเข้ามาดูแลเรื่องปัญหาการจราจรโดยการปิดถนนไม่ให้ขึ้นไปยังชุมชน เพื่อแก้ปัญหาการจราจรติดขัดภายในชุมชน พบว่าการดำเนินงานดังกล่าวไม่สอดคล้องกับ ความต้องการของชุมชน เพราะไม่ได้มีการประสานงานกับชุมชน หรือทำการพูดคุยกับชุมชน ซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในเรื่องดังกล่าว จึงทำให้เกิดความขัดแย้งกันขึ้น ปัญหาการจราจร

ที่เกิดขึ้นจึงไม่ได้รับการแก้ไขและเป็นปัญหายืดเยื้อมานานจนไม่สามารถดำเนินการแก้ไขให้เป็นรูปธรรมได้ ตลอดจนการดำเนินนโยบายระบบขนส่งสาธารณะที่ไร้ประสิทธิภาพของระดับจังหวัดที่นำไปสู่การขาดแคลนระบบขนส่งสาธารณะที่เหมาะสมและไม่เพียงพอต่อการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว จึงทำให้นักท่องเที่ยวไม่มีตัวเลือกในการเดินทางและจำเป็นต้องหันมาใช้รถยนต์ส่วนบุคคลในการเดินทางในที่สุด

7. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากสภาพปัญหาการจราจรที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านแม่กำปอง ถือเป็นปัญหาที่สร้างความท้าทายให้แก่ชุมชนที่ต้องดำเนินการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง โดยสาเหตุหนึ่งเกิดจากการที่นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางโดยรถยนต์ส่วนบุคคล ทำให้รถยนต์ที่ขึ้นไปยังชุมชนมีจำนวนมาก ซึ่งไม่สัมพันธ์กับลักษณะทางภูมิศาสตร์ของชุมชนที่มีพื้นที่จอร์แดนที่มีอยู่อย่างจำกัด ในขณะที่ชุมชนก็ยังไม่สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยปัญหาการจราจรส่วนใหญ่มักเกิดขึ้นในช่วงเทศกาล เช่น วันหยุดสิ้นปีหรือวันหยุดต่อเนื่องโดยเฉพาะในช่วงฤดูหนาว ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าเชียงใหม่เป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีระบบขนส่งมวลชนที่ไร้ประสิทธิภาพ จึงทำให้นักท่องเที่ยวต้องเลือกใช้รถยนต์ส่วนตัวในการเดินทางมากกว่าการใช้ระบบขนส่งสาธารณะ

จากผลการศึกษาพบว่า สภาพปัญหาการจราจรที่เกิดขึ้นในชุมชนบ้านแม่กำปองเกิดจากปัจจัยดังต่อไปนี้

(1) ปัจจัยด้านกายภาพของชุมชน เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านแม่กำปองมีสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์เป็นภูเขาสูงชัน ถนนเข้าสู่หมู่บ้านมีลักษณะเป็นเนินเขาที่ค่อนข้างแคบและคดเคี้ยวไปมา ขนาดของถนนมีความกว้างประมาณ 3.6 เมตร และบางช่วงของถนนมีลักษณะเป็นโค้งหักศอกไม่สามารถมองเห็นรถที่สวนมาได้ ด้วยข้อจำกัดทางภูมิศาสตร์ของชุมชนจึงทำให้มีสถานที่จอดรถยนต์เพียง 2 แห่ง ซึ่งสามารถรองรับรถยนต์ได้ประมาณ 70 คัน ดังนั้น เมื่อมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเที่ยวในชุมชนเป็นจำนวนมากย่อมส่งผลให้เกิดปัญหาการจราจรและอุบัติเหตุต่างๆ ขึ้นได้

(2) ปัจจัยด้านพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นิยมเลือกเดินทางโดยใช้รถยนต์ส่วนตัวเมื่อมีรถยนต์จำนวนมากประกอบกับปัจจัยด้านกายภาพของชุมชนจึงส่งผลทำให้เกิดปัญหาการจราจรและอุบัติเหตุต่างๆ ซึ่งเป็นผลมาจากพฤติกรรมการขับรถของนักท่องเที่ยว เช่น การไม่ตรวจสอบสภาพความพร้อมของรถยนต์ ปัญหาการรบกวนและความยากง่ายในการจอดรถที่ทำให้เกิดการกีดขวางการจราจร เป็นต้น

(3) ปัจจัยด้านนโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่พบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายแห่งได้พยายามโฆษณาประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านแม่กำปอง แต่ในด้านการบริหารจัดการของชุมชนกลับยังขาดการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานภายนอก โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีบทบาทในการสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือแก่ชุมชนโดยตรง ชุมชนจึงได้ทำการบริหารจัดการกันเอง จึงทำให้การดำเนินการของชุมชนยังไม่มีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาเท่าที่ควร โดยเฉพาะปัญหาการจราจรที่ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ เพราะว่ายังขาดความช่วยเหลือ สนับสนุน ส่งเสริมด้านวิชาการและคำแนะนำในการดำเนินการของชุมชน ขาดการประสานความช่วยเหลือและความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เข้ามาสนับสนุนการดำเนินงานของชุมชน รวมถึงหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องยังไม่มีแผนการของระบบขนส่งสาธารณะที่จะเดินทางไปยังชุมชนบ้านแม่กำปอง

ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของ ศิรินันท์ พงษ์นิรันดร, โอษฐ์ญา บัวธรรม, และชัชชญา ยอดสุวรรณ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางในการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา พบว่าปัจจัยที่สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวในพื้นที่ ได้แก่ (1) ด้านทรัพยากรธรรมชาติ (2) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และ (3) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างรวดเร็วและสะดวก ในด้านศักยภาพของการจัดการท่องเที่ยวพบว่า มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบ แต่ยังขาดสิ่งอำนวยความสะดวกประเภทธุรกิจนำเที่ยวและรถโดยสารหรือรถรับจ้างมิให้บริการค่อนข้างน้อย โดยได้เสนอแนวทางการจัดการศักยภาพด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวไว้ว่า ภาครัฐควรจัดการคมนาคมและการจราจรโดยกำหนดพื้นที่จอดรถของนักท่องเที่ยวเพื่อควบคุมความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการคมนาคมและการสัญจรภายในสถานที่ท่องเที่ยว ควรจัดให้มีรถโดยสารสาธารณะพร้อมทั้งกำหนดตารางเวลาเดินทางเชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในพื้นที่ และยังคงสอดคล้องกับการศึกษาของ โกเมน กันตวธีระ, อารีย์ นัยพินิจ, และธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร (2556) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการจัดการท่องเที่ยวเมืองขอนแก่น พบว่าปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการจัดการท่องเที่ยวเมืองขอนแก่น ประกอบด้วย 4 ด้านคือ (1) ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การเข้ามาของกลุ่มนักลงทุนจากภายนอก การกระจุกตัวของเศรษฐกิจเฉพาะในเขตเมือง เป็นต้น (2) ด้านสังคม ได้แก่ ปัญหาเชิงกายภาพ โดยเฉพาะปัญหาการจราจรติดขัดที่ส่งผลเสียในด้านการให้บริการนักท่องเที่ยวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้และอาจส่งผลให้เกิดความไม่พึงพอใจในหมู่นักท่องเที่ยว เป็นต้น (3) ด้านวัฒนธรรม ได้แก่ การทำวัฒนธรรมเป็นสินค้าเพื่อการท่องเที่ยว และ (4) ปัญหาและอุปสรรคเชิงนโยบาย

ด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ ความขัดแย้งเชิงนโยบายระหว่างนโยบายท้องถิ่นกับนโยบายส่วนกลาง ซึ่งอาจทำให้แหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างเต็มที่ ส่งผลเสียต่อชุมชนทั้งในเชิงเศรษฐกิจ สังคมและในเชิงวัฒนธรรมตามมา

ดังนั้น ด้วยศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านแม่กำปอง จึงทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาอย่างต่อเนื่อง ปัญหาการจราจรที่เกิดขึ้นจึงเป็นเรื่องที่ต้องได้รับการแก้ไข เพราะว่าการท่องเที่ยวถือเป็นแหล่งกำเนิดของรายได้ที่ทำให้เศรษฐกิจในพื้นที่เติบโต ภายใต้การมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานภาครัฐและชุมชนเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวและเป็นการเพิ่มขีดความสามารถด้านการท่องเที่ยวให้แก่ชุมชน ซึ่งยังสอดคล้องกับแนวคิดการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวของ จารุจน์ กลิ่นดีป्ली (อ้างถึงใน วิภา ศรียะทุ, 2551) ที่กล่าวถึงการพิจารณาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวว่าประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 4 ด้านคือ (1) ด้านพื้นที่ เป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยวด้วยทรัพยากรธรรมชาติหรือความเป็นเอกลักษณ์ (2) ด้านการจัดการ เป็นการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ และการจัดการควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวไม่ให้เกิดขีดความสามารถที่ชุมชนรองรับได้ (3) ด้านกิจกรรม เป็นการพิจารณาถึงความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวและการสร้างจิตสำนึก และ (4) ด้านการมีส่วนร่วม เป็นการพิจารณาว่าองค์กรท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบใดบ้าง

8. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ชุมชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการศึกษาไปพิจารณาเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวได้ เนื่องจากชุมชนบ้านแม่กำปองเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ซึ่งผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังนี้

8.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติ

(1) ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านแม่กำปอง เช่น แผนงานการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว การพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวหรือการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

(2) ชุมชนควรประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือชุมชนใกล้เคียงในการร่วมมือกันดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อลดผลกระทบที่จะ

เกิดขึ้นในอนาคตและกระจายรายได้สู่ชุมชนอย่างเป็นธรรม เพื่อป้องกันนักท่องเที่ยวเกิดความเข้าใจผิดและคลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริง

(3) ควรมีการจัดระบบคมนาคมและการจราจร โดยกำหนดพื้นที่จอดรถยนต์สำหรับนักท่องเที่ยวเพื่ออำนวยความสะดวกและจำกัดจำนวนรถยนต์ในลักษณะการหมุนเวียนเข้าออกพื้นที่เพื่อควบคุมความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการคมนาคมและการสัญจรในสถานที่ท่องเที่ยว

(4) เพิ่มการประชาสัมพันธ์และรณรงค์ใช้รถโดยสารรับส่งนักท่องเที่ยวที่มีอยู่ในชุมชนให้มากขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาการจราจรในชุมชนและลดอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นได้

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไป

(1) ควรทำการศึกษาเรื่อง ความคิดเห็น ทศนคติ ความต้องการของนักท่องเที่ยว เพื่อนำไปสู่แนวทางการวางแผนการเพื่อแก้ไขปัญหาการจราจรที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านแม่กำปองอย่างยั่งยืน หรือศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวของชุมชนแม่กำปอง อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

(2) ควรทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะที่เหมาะสมต่อพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่

เอกสารอ้างอิง

- เศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา. (2559). *รายงานภาวะเศรษฐกิจการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- โกเมน กันตวธิระ, อารีย์ นัยพินิจ, และคงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร. (2556). *ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการจัดการท่องเที่ยวเมืองขอนแก่น*. ใน การประชุมหาดใหญ่วิชาการ ครั้งที่ 4 วันที่ 10 พฤษภาคม 2556, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- คณะกรรมการหมู่บ้านแม่กำปอง. (2560). *กฎระเบียบหมู่บ้านแม่กำปอง หมู่ 3 ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่*. เชียงใหม่: ชุมชนบ้านแม่กำปอง.
- ฉันทิช วรรณถนอม. (2552). *อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: สามลดา.
- ชนชัย แสงจันทร์. (2558). *ทาง (เลือก) รอด การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ “แม่กำปอง”*. สืบค้นเมื่อ 29 พฤษภาคม 2560, จาก <http://www.komchadluek.net/news/edu-health/218452>

- ธีรชัย ธาราสุข. (2557). *บ้านแม่กำปอง เชียงใหม่*. สืบค้นเมื่อ 29 พฤษภาคม 2560, จาก <https://travel.mthai.com/region/north/75101.html>
- พรหมมินทร์ พวงมาลา, ถนัด คำก้อน, จำรัส ไทยสมุทร, สุเทพ กิตติคุณ, แก้ว กิ่งแก้ว, สุรพล กิ่งแก้ว, และคณะ. (2548). *รูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบยั่งยืน บ้านแม่กำปอง กิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- เมธี ปิยะคุณ. (2557). *นำท่องเที่ยวไทยสู่ AEC*. สืบค้นเมื่อ 29 พฤษภาคม 2560, จาก <http://www.stou.ac.th/study/sumrit/4-60/page1-4-60.html>
- วิภา ศรีระทุ. (2551). *ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์*. (สารนิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศวิตา สุขสวัสดิ์. (2558). *สัมภาษณ์รายย่อย ผักผ่อนเอนกายที่แม่กำปอง*. สืบค้นเมื่อ 29 พฤษภาคม 2560, จาก https://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1450323619
- ศรินันท์ พงษ์นรินทร์, โอษฐ์ญา บัวธรรม, และชัชชญา ยอดสุวรรณ. (2559). แนวทางในการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารวิทยาลัยบัณฑิตศึกษากิจการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 9(1), 234-259.
- ศูนย์ข้อมูลอุบัติเหตุ. (2561). *ข้อมูลจำนวนผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บ*. สืบค้นเมื่อ 16 ตุลาคม 2561, จาก <http://www.thairsc.com/>
- อานันท์ กาญจนพันธุ์, ธเนศวร์ เจริญเมือง, วรพงศ์ ตระการศิรินนท์,ชาติชาย โชนงนุช, และวลีรัตน์ แสงไชย. (2560). *ภูมิปัญญาและคุณค่าของเมี่ยงในล้านนา*. เชียงใหม่: ศูนย์บริหารงานวิจัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.